

ביאורים

עם ישראל הוא זה שעליו מוטל התפקיד הגורלי ביותר בעולם - לקדם את העולם ולקרבו לעבודת בוראו. דרך קיום התורה ולימודה, עם ישראל זוכה לגלות את הקדושה, ולבצע את תפקידו. אחד הפלאים היותר גדולים בעולם, אירע בשעת מתן תורה. עם שלם זכה לשמוע בעצמו את קול ה', מדבר איתו, דבר זה מודגש מאוד בדברי חז"ל שתיארו לנו מה קרה לעם ישראל בשעת מתן תורה: "והיו רואין את כבודו ושומעין את קולו... ולא היה בהם כח לעמוד שכיון שבאו לסיני ונגלה להם פרח נשמתם על שדבר עמהם" [שמות רבה, פרשה כט].

כדי שעם ישראל יוכל לקבל את התורה באופן שבו היא תהיה טבועה בו, וכדי שהאמונה באמיתותה של התורה תהיה מושלמת, רצה הבורא להתגלות בעצמו לכל אחד ואחד מעם ישראל. בצורה זו, תוכל האמונה במוסר התורה לישראל - משה רבנו, להיות מושלמת, לאחר שהיא באה מכוח 'ראיית עיניים'.

אם נתבונן בדבר לעומק, לא רק התגלות הבורא לבני האדם היא דבר פלא גדול, אלא נתינת התורה לעולם הגשמי, היא בעצמה פלא. העולם שלנו כה רחוק מהעולם הרוחני, 'ומעלים' אותו, כך שהחלטה לתת את התורה לעולם הזה היא חידוש גדול. לכן מתאים מאוד שמעביר התורה לעולם הזה, המהווה מעין מתווך בין התורה לעם ישראל, יהיה מישהו שעל אף היותו בעולם הזה, הוא מחובר כולו לעולם הרוחני - 'מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה האלהים' [דברים רבה, פרשה יא]. משה רבנו זכה למעלה זו. אלא שבדרך כלל ההתגלות למשה הייתה ללא מסכים בכלל, ולכן אומר הקב"ה למשה, שהסיבה שהוא נגלה אליו דרך מסך - 'בעב הענן', אינה בגלל שמשה אינו ראוי דיו, אלא מפני שיש צורך שגם העם יהיה שותף, אך הוא אינו ראוי לדרגה כה גבוהה.

אולם המדרגה הייחודית הזו של משה אינה שייכת לשאר הנביאים, ולכן בנבואה רגילה צריכים ישראל להאמין לנביא, אפילו אם כל הברור שלהם על אמיתות נבואתו הוא רק אות כמו שנתן משה לישראל בהתחלה.

הרחבות

• זכות המידות

לא היתה מחצה מפסקת. הר"ן מבאר שמשה זכה לנבואה ללא כל מחיצות, ואילו לעם ישראל היו מחיצות. המחיצה מפרידה בינו לבין הקב"ה. הרמב"ם מסביר שעבירות ומידות רעות גורמות לנו שלא להיפגש באופן ישיר עם דבר ה': "כי אם עונתכם היו מבדילים בינכם לבין אלוהים" [ישעיה נט, ב]. לעומת זאת, ככל שהאישיות של האדם יותר מתוקנת וזכה כך הוא יותר קרוב לה' [שמונה פרקים ז].

הרמב"ם מבאר גם מהן מידות מקולקלות: את מידות הנפש אפשר לקחת למצב של קיצוניות או למצב של איוון. הקצנה פירושה - הגזמה, למשל, במקום להיות נדיב ולתת לאחרים כפי יכלתו, הפוזר נותן בהגזמה, גם כשהנתינה פוגעת בו, לעומת זאת, הקמצן לא יתן לאחרים גם כשיש באפשרותו לתת. כאשר המידות מאוזנות ומתוקנות, הנפש בריאה והאדם קשור לה'. אולם כאשר מידה ממידות הנפש נוטה לקיצוניות, היא מהווה חסרון שמבדיל בין האדם ובין ה'. משה רבנו, אדון הנביאים, זכה בשל מעלתו הגדולה ואישיותו הזכה להסיר את כל המסכים ולכן נבואתו היתה העליונה ביותר [שמונה פרקים ד].

שאלות לדין

אם העם לא ראה את הקב"ה בבירור, כיצד ניתן לדרוש ממנו להאמין?
 כיצד ייתכן שהתגלות אלוהית של מקור כל הטוב והיושר בעולם ממיתה את האדם?

לעילוי נשמת אהרן יהודה בן מרדכי ז"ל

ולפי דעתי, אמרו: "הנה אנכי בא אליך בעב הענן" וגו', הוא התנצלות ה' יתברך עם משה, שידוע הוא, שהחשך והענן והערפל, היו מחצות מונעות מהשיג האור הבהיר אשר היה נראה שם, וידוע הוא, שבין ה' יתברך ומשה לא היתה מחצה מפסקת, כמו שאמר הכתוב (שם לג יא): "ידבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו", לך אמר ה' יתברך למשה: "הנה אנכי בא אליך בעב הענן", ואל תתמה בזה עם היות ש'אניך צריך לך, כי לא אעשה כן בשבילך, אבל בשביל שאני רוצה לכבוד העם ומעלתם, שהם בעצמם ישמעו בדברי עמך, ומפני שהם לא הגיעו למעלת הנבואה כמוך ואינם מרגלים בה, (אבל) [אם] אראה להם האור הבהיר, והקול ילך לאזניהם בלי אמצעי, תנתק הרכבתם וימותו, כי הנה עתה אשר היה באמצעות עב הענן, אמרו (דברים יח טז): "לא אסף לשמע את קול ה' אלהי ואת האש" וגו', ואם כן אפוא, מה יהיה אם לא היה הענן אמצעי. והדמיון הזה שנה למי שירצה להראות דבר בהיר מאד ל'שני אנשים בבת אחת, האחד חזק הראות מאד עד שלא יזקהו בהירותו, והשני חלש הראות עד שלא יוכל לסבלו - שיצטרף בשביל אותו החלוש לשום איזה מסך ביניהם ובין הדבר ההוא הנראה. ולזה כן באמרו: "הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם", פלומר: אני רוצה לכבוד העם, ובעבור שאמינו הדבר עתה יותר כשיראהו בעיניהם. ואמר עוד, שתמשך מזה תועלת אחרת, והוא אמרו: "וגם בך יאמינו לעולם", פלומר: שאם יבוא נביא מוכזב ויחדש אותות בלהט ובכשוף, להזיק תורתך, ידעו שאין בהם ממש.

הנה אם כן, כל מה שצריך שיאמן בו הנביא, הוא לסמוך בו על מה שסמכנו על משה רבנו, פירוש "כמוני" והוא: כמה שיגיד ממה שיתחדש לעתיד, וישנעשה על פיו איזו מצוה לשעה כמו שעשינו על פי משה, שמצות פסח לדורות כבר נקפלה ממתן תורה ואילך. הנה אם כן, באמרו (דברים יח טז): "מזקרבך מאחריך כמוני" נרמז שנסמך עליו ונאמין בו על פי אותם הדברים שסמכנו על משה רבנו עליו השלום בראשונה, כמו שכתוב (שמות ד לא): "ויאמן העם".

עם היות - שלמות. בלי אמצעי - באופן ישיר ללא מסכים. תנתק הרכבתם - תיפרד הרכבת נשמתם מגופם. בהיר מאד - אור חזק. נקפלה ממתן תורה - וא"כ תוקפה היא מכח מעמד הר סיני ולא מכח האותות.

